

Ланчак Н.І.

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ Й СЕРТИФІКАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті доведено важливість дослідження основних аспекти системи державного регулювання стандартизації й сертифікації продукції в Україні. Доведено важливість системи державного регулювання для процесів стандартизації й сертифікації продукції в Україні. Визначено, що Україна являється членом усього цивілізованого світу та в рамках забезпечення національної безпеки прагне максимально уможливити систему управління якістю продукції на своїй території та тої, що призначена для міжнародного ринку, зокрема. Саме тому, була сформована і діє ціла система державного регулювання стандартизації і сертифікації продукції в Україні. Доведено, що враховуючи накопичений науковий здобуток провідних науковців, слід відмітити, що в сучасних умовах розвитку, необхідно розглянути особливості державного регулювання стандартизації й сертифікації продукції в Україні. Представлено структурну схему інформаційного забезпечення державного регулювання стандартизації й сертифікації продукції в Україні. Визначено, що система державного регулювання стандартизації і сертифікації продукції в Україні за останні роки можна умовно розділити на два етапи: пандемія COVID-19 та війна проти країни-агресора. В кожному із цих періодів спостерігалися свої, характерні, особливості в системі державного регулювання стандартизації і сертифікації продукції. Виділено основні загрози системи державного регулювання стандартизації і сертифікації продукції в Україні. Представлена петля формування й реалізації системи державного регулювання стандартизації і сертифікації продукції в Україні. Міжнародний досвід показує, що роботи з підвищення якості доцільно проводити в рамках системного управління, яке охоплює весь життєвий цикл продукції – від проектування до споживання та утилізації. Кінцева оцінка якості виготовлення продукції здійснюється за допомогою сертифікації, яка означає випробування продукції, видачу сертифіката відповідності, маркування продукції (знак відповідності) та контроль за станом подальшого виробництва за допомогою контрольних випробувань.

Ключові слова: державне регулювання, стандартизація, сертифікація, продукція, система державного регулювання.

Постановка проблеми. Кількість і якість – ці категорії супроводжують людство загалом упродовж усієї його історії. Становлення України як суверенної правової держави та послідовна інтеграція її у світове економічне співтовариство вимагає проведення цілеспрямованої політики створення державних систем стандартизації та сертифікації продукції. Це має сприяти утворенню правових засад, форм та методів робіт із стандартизації та сертифікації продукції, спрямованих на забезпечення безпеки продукції для життя та здоров'я людей, охорону навколишнього середовища, безпеки народногосподарських об'єктів з розрахунком ризику виникнення природних та техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій, економії трудових, матеріальних та енергетичних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогоднішній день, проблеми державного регулювання стандартизації й сертифікації продукції висвітлені в роботах таких науковців як: В. Александрова,

О. Алимов, О. Амоша, С. Алексеєнков, А. Блінов, Ю. Бажал, А. Гальчинський, В. Геєць, М. Герасимчук, С. Долинчук, Б. Кваснюк, М. Криштанович, О. Силкін, А. Савіцький, С. Козаченко, В. Перебийніс, О. Степанов, С. Ямпольский та інші.

Враховуючи накопичений науковий здобуток провідних науковців, слід відмітити, що в сучасних умовах розвитку, необхідно розглянути особливості державного регулювання стандартизації й сертифікації продукції в Україні.

Метою дослідження є аналіз особливостей державного регулювання стандартизації й сертифікації продукції в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стандартизація і сертифікація продукції завжди займало щільне та важливе місце в розвитку кожного учасника цивілізованого світу. При таких умовах, важливим було визначити та встановити дієву систему, яка дозволить належним чином забезпечувати безпеку продукції на ринку та не допущення зниження якості.

Стандартизація та сертифікація продукції є інструментами забезпечення якості продукції, робіт та послуг в Україні – важливого аспекту багатогранної виробничої діяльності. Проблема якості в Україні актуальна всім країнам незалежно від зрілості їх ринкової економіки [1–3].

Сьогодні виробник продукції в Україні та його торговий посередник прагне підняти репутацію торгової марки, перемогти у конкурентній боротьбі, вийти на світовий ринок, зацікавлений у виконанні як обов’язкових, так і вимог стандарту. У цьому плані стандартизація й сертифікація є частиною сучасної підприємницької стратегії. Її вплив та завдання охоплюють усі сфери суспільного життя [4–6]. Так, стандарти на процеси та документи (управлінські, товаровопровідні, технічні) містять ті «правила гри», які повинні знати та виконувати фахівці промисловості та торгівлі для укладання взаємовигідних угод. Отже, стандартизація й сертифікація є інструментом забезпечення як конкурентоспроможності, а й ефективного партнерства виробника, замовника і продавця всіх рівнях управління [7–13].

Україна являється членом усього цивілізованого світу та в рамках забезпечення національної безпеки прагне максимально уможливити систему управління якістю продукції на своїй території та тої, що призначена для міжнародного ринку, зокрема. Саме тому, була сформована і діє ціла система державного регулювання стандартизації і сертифікації продукції в Україні.

Слід представити структурну схему інформаційного забезпечення державного регулювання стандартизації й сертифікації продукції в Україні (рис. 1).

Система державного регулювання стандартизації і сертифікації продукції в Україні за останні роки можна умовно розділити на два етапи: пандемія COVID-19 та війна проти країни-агресора. В кожному із цих періодів спостерігалися свої, характерні, особливості в системі державного регулювання стандартизації і сертифікації продукції.

Пандемія COVID-19 стає реальною загрозою міжнародній безпеці і її наслідки відчутні досі. Експорт-імпорт продукції став не рутинною

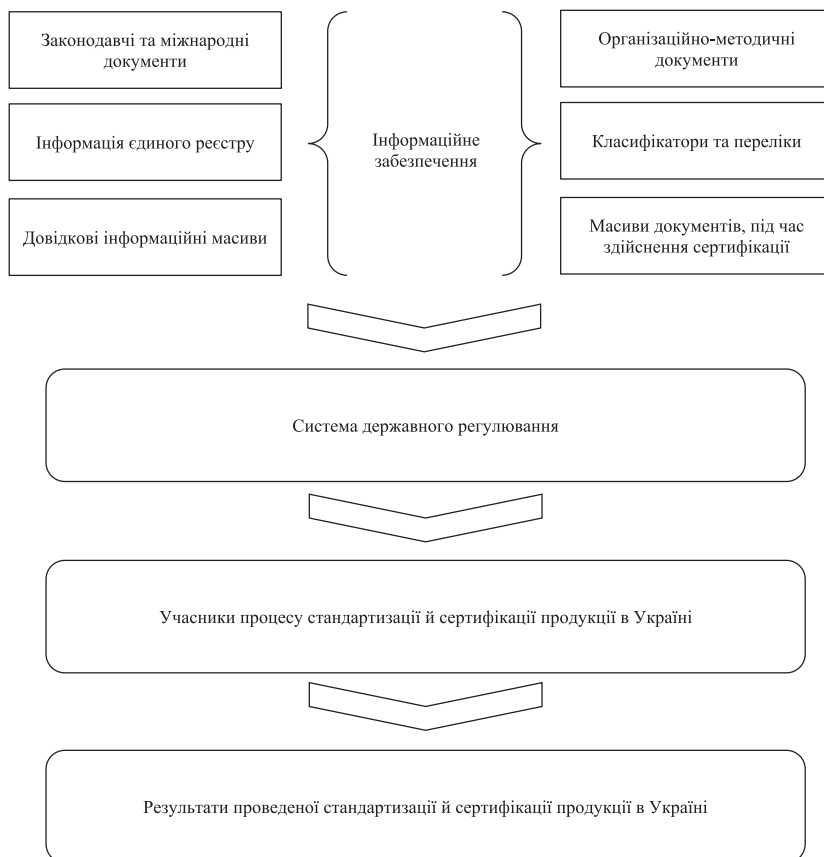

Рис. 1. Структурна схема інформаційного забезпечення державного регулювання стандартизації й сертифікації продукції в Україні

Сформовано автором

справою для міжнародних торговельних операцій а справжнім випробуванням для контролю з метою не допущення посилення впливу пандемії.

Основні загрози системи державного регулювання стандартизації і сертифікації продукції в Україні, представлено на рис. 2.

Аналізуючи особливості державного регулювання в Україні, слід зазначити, що наша держава сьогодні в унікальному становищі. З однієї сторони ми страждаємо та несемо втрати внаслідок терорестичних дій країни-агресора і повинні здійснювати державне регулювання в умовах військового часу та стану, коли безпекове середовище досягається іншими способами та ресурсами. Поряд із

цим, на більшості території нашої країни продовжується мирне життя завдяки успіхам Збройних Сил України, і тому, державне регулювання попросту розділено на дві складові: паралельно ввести політику продовження мирного життя і протидіяти агресору. Станом на середину 2023 року, система державного регулювання України успішно з цим справляється, що є позитивно (рис. 3).

В умовах війни, особливо гостро стає питання стандартизації і сертифікації продукції, оскільки України є частиною міжнародної продовольчої безпеки і прагне уможливити підвищення її рівня, навіть коли країна-агресора постійно цьому протистоїть.

Рис. 2. Основні загрози системи державного регулювання регулювання стандартизації й сертифікації продукції в Україні

Сформовано автором

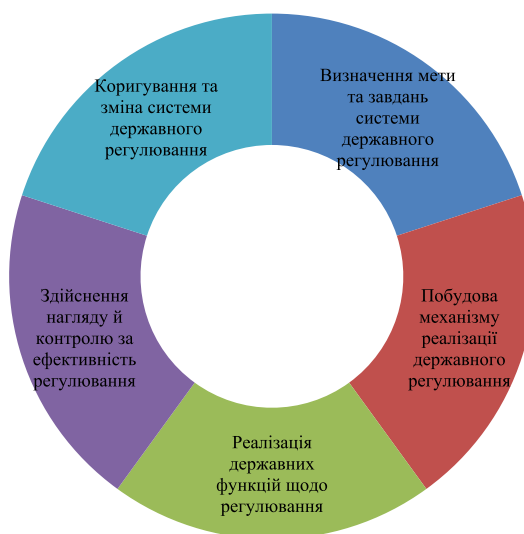

Рис. 3. Петля формування й реалізації системи державного регулювання регулювання стандартизації й сертифікації продукції в Україні

Сформовано автором

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що якість продукції в Україні – важливий фактор діяльності в умовах ринку, оскільки забезпечує розширення сегментів ринку, процвітання підприємства, зростання прибутку. Міжнародний досвід показує, що роботи з підвищення якості доцільно проводити в рамках системного управління, яке охоплює весь життєвий цикл продукції – від проектування до споживання та утилізації. Кінцева оцінка якості виготовлення продукції здійснюється за допомогою сертифікації, яка означає випробування продукції,

видачу сертифіката відповідності, маркування продукції (знак відповідності) та контроль за станом подальшого виробництва за допомогою контрольних випробувань. Реалізація нормативних актів в управлінні якістю продукції дозволяє організувати ефективну систему законодавчого забезпечення якості та безпеки продукції. Створена з урахуванням зарубіжної та вітчизняної практики нормативно-правова база управління якістю продукції стоїть на захисту прав при порушенні прав та інтересів громадян та юридичних осіб на території України.

Список літератури:

1. Зайчук В. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 1. С. 56–78.
2. Кравцова Т. М. Правові форми державного регулювання у сфері підприємницької діяльності. *Право України*. 2003. № 12. С. 45–47.
3. Шаповал М. І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації : підручник ; 3-є вид., перероб. і доп. Київ : Європ. ун-т, 2001. 174 с.
4. Топольник В. Г., Котляр М. А. Метрологія, стандартизація, сертифікація і управління якістю : навчальний посібник. Львів : Магнолія 2009. 212 с.
5. Ковшова І. О. Сертифікація продукції як засіб підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2021. № 65. С. 66–71.
6. Сакоян Д. І. Формування ефективності системи стандартизації та державного нагляду за додержанням стандартів, норм та правил : господарсько-правовий аспект. *Вісник господарського судочинства*. 2007. № 4. С. 94–99.
7. Шатковський Я. Медичні стандарти у загальнодержавній системі стандартизації (правові основи розробки та затвердження). *Право України*. 2009. № 1. С. 126–129.
8. Боженко Л. І. Стандартизація, метрологія та кваліметрія у машинобудуванні. Львів, 2003, 328 с.
9. Шаповал М. І. Менеджмент якості : підруч. / М. І. Шаповал. 3-тє вид., випр. і доп. К. : Знання, 2007. 471 с.
10. Віткін Л. М. Сучасна система технічного регулювання України : теорія і практика К. : Університет економіки і права «Крок», 2011. 492 с.
11. Капінос Г. І., Бабій І. В. Системи нормування в управлінні виробничою діяльністю : навчальний посібник. Хмельницький: ХДУ, 2004. 163 с.
12. Грицюк Н. О. Фактори впливу на податкову політику мікрорівня. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2014. С. 86–93.
13. Ющишина Л. О. Оптимізація виробничої програми за критерієм витрат бізнес-процесів. *Вісник національного університету водного господарства та природокористування*. 2013. Вип. 1 (61): Економіка. С. 234–240.

Lapychak N.I. KEY ASPECTS OF THE SYSTEM OF STATE REGULATION OF STANDARDIZATION AND CERTIFICATION OF PRODUCTS IN UKRAINE

The article proves the importance of studying the main aspects of the system of state regulation of standardization and certification of products in Ukraine. The importance of the state regulation system for the processes of standardization and certification of products in Ukraine is proved. It was determined that Ukraine is a member of the entire civilized world and, within the framework of ensuring national security, seeks to maximize the possibility of a product quality management system on its territory and intended for the international market, in particular. That is why a whole system of state regulation of standardization and certification of products in Ukraine was formed and operates. It is proved that taking into account the accumulated scientific achievement of leading scientists, it should be noted that in modern conditions of development it is necessary to consider the features of state regulation of standardization and certification of products in Ukraine. A block diagram of information support for state regulation of standardization and certification of products in Ukraine is presented. It has been established that the system of state regulation of standardization and certification of products in Ukraine in recent years can be divided into two stages:

the COVID-19 pandemic and the war against the aggressor country. In each of these periods, their own characteristic features were observed in the system of state regulation of standardization and certification of products. The main threats to the system of state regulation of standardization and certification of products in Ukraine are identified. The loop of formation and implementation of the system of state regulation of standardization and certification of products in Ukraine is presented. International experience shows that it is expedient to carry out quality improvement work within the framework of system management covering the entire life cycle of products – from design to consumption and disposal. The final assessment of product manufacturing quality is carried out with the help of certification, which means testing products, issuing a certificate of conformity, labeling products (conformity mark) and monitoring the state of further production with the help of control tests.

Key words: *state regulation, standardization, certification, products, state regulation system.*